

NORSK MILITÆRT TIDSSKRIFT

76. BIND

INDHOLD:

Side

Forslag til infanteriets forsterkning. (Av generalløitnant Ole Hansen)	1
General Georg Friderich von Kroghs dagbok under den preussiske syvaarskrig. (Av løitnant Caspar Aubert)	12
Krigen paa Balkanhalvøen. (Kaptein Bruusgaard)	31
En preussisk diplomats indberetninger om felttoget i Norge 1716 mot Carl XII. (Ved oberstløitnant H. J. Barstad)	49
Sverige 1912. (Ved premierløitnant Hatledal)	55
Militærliteratur. (I hvilken utstrækning maa vore vaabenøvelser forlænges? Hvorledes skal en forlængelse i stor maalestok undgaaes? Av Chr. Holtermann, generalmajor. — Handbuch für Heer und Flotte)	64
Meddelelser fra ind- og utland. (Kristiania militære samfund. — Vaaben og ammunition til beskytning av luftskiber. — Bombekastning fra aeroplaner. — Tyskland. Nationalindsamling til luftfarten)	65
Bøker ankommet til generalstabens bibliotek i 3. og 4. kv. 1912	70

UTGIT AV KRISTIANIA MILITÆRE SAMFUND

KRISTIANIA · 1913

GRØNDAHL & SØNS BOKTRYKKERI

General Georg Friderich von Kroghs dagbok under den preussiske syvaarskrig.

(Meddelt av løytnant Caspar Aubert).

Blandt de mænd, der ved den norske nationale hærs oprettelse under Christian IV. i utlandet hvervedes for at raade bot paa den store mangel paa officersemner,

har et ikke ringe antal blit stamfædre for utprægede militære slegter, hvis navn i snart 300 aar har været repræsenteret i armeen, og som man den dag idag kan finde i militærkalenderen. Neppe nogen av disse slegter kan dog peke paa saadanne militære traditioner som ætten von Krogh, der i alfald i en av sine linjer kan opvise en uavbrutt serie av høitstaende officerer, der virker rent ut imponerende.

Slegtens stamfar, Bernhardus v. Krogh, kom 1644 som kaptein i dansk og senere i norsk tjeneste og døde i Trondhjem som major 1676. Hans søn, Georg Friderich von Krogh (1653—1721), blev oberst og chef for Bergenhusske regiment, og en av hans sønner, Georg Friderich von Krogh (1687—1768), avancerede til generalløytnant og kommanderende general nordenfjelds. Med den mest bekjendte av dennes sønner, der som faren bar navnet Georg Friderich von

Krogh (1732—1818), og hvorum mer nedenfor, kulminerer slekten i hæren; ti hans søn igjen — atter en Georg Friderich von Krogh (1777—1826), drev det »bare« til oberst. Oberstens søn, Frederik Ferdinand von Krogh (1806—1890), blir saa stamfar for et maritimt dynasti av slekten. Han dør som kontreadmiral; og tro mot ættens traditioner naar hans søn, Georg Frederik von Krogh (1843—1901), et trin høiere end faren og blir viceadmiral. Dennes sønner mangler naturligvis ikke for øieblikket repræsentanter i militærkalenderen.

Slegtens centraleste skikkelse er uomtvistelig den Georg Friderich von Krogh (1732—1818), der har skrevet den nedenfor meddelte journal. Som kaptein og kompanichef ved 1. Vesterlenske regiment fik han 1757 permission for at gaa i syvaarskrigen, hvor han var attachéret Fredrik den stores stab og fik anledning til at delta i slagene ved Prag og Kolin, hvor han blev saaret. Hans paa tysk avfattede dagbok under denne periode findes nu i det Deichmanske bibliotheks manuskriptsamling (nr. 90, fol.).

Efter tilbakekomsten fra krigen gjorde han en paa-faldende rask karriere. Allerede 1760 var han regimentschef og blev 1772 generalmajor og kommanderende general nordenfjelds, hvilken stilling han beklædte i over 40 aar. Hans indflydelse i det trondhjemske er blit sammenlignet med en smaakonges, og et blik paa hans portræt gir tydelig indtryk av, at det var en mand, som visste, hvad han vilde. De lærde er uenige, om det er ham eller »Augustenborgeren«, der er ophavet til uttryket »generalssnabel«.

I 1781 blev han generalløitnant og 1793 general, 1774 ridder (o: storkors) av Dannebrog og i 1801 elefant-ridder. 1814 tok han avsked under Christian Fredriks styre, som ikke ganske huet den gamle lojale hugaf, og 1815 blev han serafimerridder.

Naar hans ovenfor omtalte dagbok her meddeles i

oversættelse, føles det til en vis grad som en pietetsløshet. Den fortjener at læses i det drastiske og dristige om end ikke fuldt klassiske tysk. Man har imidlertid forsøkt i størst mulig grad at bevare sprogtonen, om end den undertiden noksaa indviklede sætningsbygning med indskud og appositioner har nødvendiggjort endel omskrivninger. Person- og stedsnavnes skrivemaate er saavidt mulig beholdt, selv hvor den utvilsomt er feilagtig.

Journal

over felttoget i aaret 1757 fra den 22. april til den 24. juli, hvad der i denne tid har tildraget sig, og hvad jeg som volontør i denne tid har været vidne til.

Georg Friderich von Krogh.

For at skjule sit indfald i Bøhmen for østerrikerne lot Hans majestæt kongen av Preussen fæstningsverkerne om Dresden utbedre, likesom han lot lave en stor mængde pallisader; og disse beordret han ført til Pirna paa 400 vogner, der egentlig var bestemt til transport av furage. Derefter fik armeerne samtidig ordre til at trænge ind i Bøhmen gjennem forskjellige passer.

Den armé, som Hans majestæt i egen høie person førte, masjerte i to kolonner, av hvilke generalfeltmarskalk von Keith førte den ene, mens Hans majestæt tok kommandoen over den anden, der rykket frem over Gishubel og Gottleube. Korpset under kommando av prins Mauritz av Dessau gik over Marienberg, og prinsen av Beverns trængte frem over Littau og Gabel. Den armé, som blev ført av generalfeltmarskalk von Schwerin, og som hadde hat sine kvarterer i Schlesien, marsjerte likeledes i to kolonner over Hirschberg og Landshut til Bøhmen. Samtlige disse armeers opbrud fandt sted den 22. april. Da jeg imidlertid hele tiden nød den naade at følge Hans majestæt i egen høie person, og efterretningerne fra de andre armeer og korpser blev holdt strengt hemmelig, saa meddeler denne journal egentlig kun de

begivenheter, som forefaldt ved den kongelige armé, og som saaledes kom til min kundskap.

1757, den 22. april brøt, som før meddelt, Hans majestæt kongens armé op i to kolonner og marsjerte fra Ottendorf over Gishubel og Gottleube, — den første kolonne gjennom Schönenwalde og den anden mellem nævnte landsby og Peterswalde. Denne sidste naadde allerede kl. 1 Nollendorf, mens den første ikke kom frem før kl. 4, fordi veiene var bedækket med dyp søle. Leiren blev slaat i to træfninger, hvis høire fløi strakte sig henimot Schönenwalde. Hans høihet prins Ferdinand av Braunschweig dannet med 6 bataljoner, dragonregimentet v. Meinicke, husarregimentet v. Zeculy og den Meyerske fribataljon avantgarden og kamperte denne nat en times vei længere frem. Kavalleriet blev staaende ved Ottendorf med undtagelse av de tre eskadroner av Garde du corps, som fulgte den anden kolonne. Generalmajor von Zatzrow blev detacheret med 4 bataljoner for at ta Ausig i besiddelse. Endnu samme aften indløp den behagelige efterretning, at prinsen av Bevern hadde slaat en fiendtlig armé ved Reichenberg, og at han saaledes uhindret kunde fortsætte sin marsj.

Der kom til leiren en østerriksk trompeter, og som sedvanlig blev han bundet for øinene. Han skulde overbringe et brev fra feltmarskalk v. Broune til generalfeltmarskalk v. Keith med anmodning om løsladelse av hele kleresiet fra Marienscheinerklosteret, som Hans majestæt hadde tat med sig det foregaaende aar ved utmarsjen, fordi de enten ikke havde kunnet eller villet erlægge de forlangte kontributioner. Hans majestæt indvilget forlangendet, men efter nogen dages forløp, da vi drog gjennom egnen, blev de atter av samme grund ført med.

23. Om morgenen kl. 4 brøt armeen atter op, og landsbyen Teplitz blev indtat av 2. grenaderbataljon. Generalmajorerne Hülsen og Rohr blev kommandert til Türmitz med 4 bataljoner og 3 eskadroner Garde du

corps for at falde den ved Ausig staaende fiende i ryggen. Fra begge steder blev fienden forjaget, mere av skræk end av den skade, som man sandsynligvis vilde ha kunnet tilføie ham. Armeen ankom kl. 1 om eftermiddagen til Linay, hvor prinsen av Braunschweig hadde gjort holdt med avantgarden, som hadde fordrevet nogen fiendtlige tropper fra Haversee og Linay. Disse tok atter stilling paa det likeoverfor liggende berg Boscopol. Saasnart Hans majestæt var ankommet med armeen, detascherte Høistsamme det Zeculyske husarregiment og fribataljonen v. Meyer for at fordrive fienden fra dette berg. Da disse nu var steget op paa nogen hauger og herunder blev generet av den fiendtlige ild, blev de paa det rene med, at fiendens styrke var meget stor, hvorfor Hans majestæt beordret prins Ferdinand av Braunschweig med 3 bataljoner til at sætte sig i besiddelse av haugene. Straks derpaa blev endda 3 bataljoner sendt efter, men alle disse var allikevel ikke sterke nok til at fordrive fienden, der bestod av et stort antal regulære tropper, og hadde plantet 5 kanoner i et defile, som vi maatte passere. Derfor blev de om natten forsterket med 6 bataljoner; men da saa angrepet skulde ske, blev man opmerksom paa, at fienden hadde trukket sig tilbake, saasnart det blev mørkt.

De 3 eskadroner Garde du corps, som tidlig om morgenen var sendt til Türnitz, kom tilbake endnu samme aften, mens de 4 bataljoner derimot blev staaende i nævnte egn. Hans majestæt tok hovedkvarteret i Linay, hvor ogsaa armeen slog leir. Ved en kurer fra prinsen av Bevern blev den seirrike aktion ved Reichenberg paany bekræftet med den tilføielse, at fienden hadde efterlatt sig 2000 døde og saarede samt 3 standarter og nogen kanoner. Tapet paa preussisk side skulde ifølge beretningen beløpe sig til 1500 døde og saarede.

24. Tidlig om morgenen detascherte prinsen av Braunschweig fra sit korps det Zeculyske husarregiment

og fribataljonen v. Meinicke for at rekognoscere terrænget mot Welmina, i hvilken landsby den sidste skulde overnatte. Prins Ferdinand trak sig atter tilbage til hovedleiren. Det efterlatte kavalleri og infanteri støtte til, og der blev holdt rastdag.

25. Kl. 3 om morgenen brøt armeen op i 3 kolonner, av hvilke hans kongelige høihet prinsen av Preussen førte den 3dje. Prinsen av Braunschweig hadde igjen avantgarden. Den kolonne, som Hans majestæt kommanderte, lot Boscopol paa høire haand, og begge de to andre marsjerte over berget. Ved Welmina blev holdt rendezvous, og der støtte ogsaa husarregimentet von Ziethen av prins Mauritz's korps til regimentet von Zeculy og fribataljonen Meyer for i forveien at sikre egnen om Lowositz mot de fiendtlige irregulære tropper. Da armeen ankom til sletten ved Lowositz og til slagmarken fra det foregaaende aar, kunde man neppe greie den onde lugt, som skrev sig fra dem, der var faldne i dette slag. De graver, man hadde opkastet for at begrave de døde, gav et tydelig billede av den blodige batalje, som den preussiske armé vistnok hadde vundet, men kjøpt dyrt. Hans majestæt var saa naadig tydelig at demonstrere dette merkelige slag fra begyndelsen til enden for os volontører. Derpaa red Høistsamme op paa Petersberg, hvorfra man tydelig kunde se den fiendtlige armé, som man bedømte til 80 000 mand, kampere i nærheten av Buddin.

Hovedkvarteret blev opslaat i Tschizkowitz, og armeen slog leir i to træfninger med høire fløi ved Tschizkowitz og venstre ved Petersberg. Den samme dag marsjerte generalmajor Zaztrow atter fra Ausig for at forene sig med armeen og tok veien langs Elben, men blev [angrepet] av de der skjulte pandurer og fik 50 menige dræp

Prins Mauritz indtraf ogsaa her med sit korps. Det blev befalet, at armeen skulde være marsjfærdig kl. 4. formodentlig for at være parat, saafremt den fiendtlige armé skulde vilde prøve sig.

26. Kavalleriet og artilleriet ankom hit, og førstnævnte dannet vor tredje træfning. Kl. 6 om eftermiddagen blev git ordre til, at armeen skulde være marsjfærdig kl. 11 om aftenen, samt at prins Mauritz kl. 7 skulde marsjere med avantgarden til Koschtitz for at ta position paa haugene ved Eger. Henimot midnat satte infanteriet sig i marsj i 2 kolonner, mens bagagen og det tunge artilleri under bedækning av to bataljoner saavel som hele det tunge kavalleri blev staaende.

27. Den kolonne, som Hans majestæt førte, marsjerte paa høire side av Hasenberg og kom ved dagens frembrud til Koschtitz, hvor man slog to pontonbroer over Eger. Imidlertid satte man to bataljoner grenaderer over i pontoner for at dække arbeidet. Saasart den første bro var færdig, maatte de Ziethen'ske og Zeculy'ske husarer marsjere over for at rekognoscere terrængstrøket paa den anden side, og straks fortsatte Hans majestæt marsjen til Stratonitz, hvor teten gjorde holdt, indtil den øvrige armé kunde komme efter. Derpaa blev der slaat leir i tre træfninger med front mot Karwatetz, den høire fløi foran Stratonitz og den venstre henimot Patek. Da vi stod i begrep med at rykke ind, saaes i den fiendtlige leir en sterk bevægelse, hvorfor Hans majestæt lot armeen stille i ordre de bataille og gav de to husarregimenter og dragonregimentet v. Meinicke ordre til at rekognoscere, hvad fienden foretok sig. Men da man blev opmærksom paa, at han var i begrep med at marsjere bort, fik forannævnte regimenter befaling til om mulig at gjøre anfald paa hans træn, men maatte la sig nøie med 40 vogner med mel, samtidig som de dræpte 10 fiendtlige husarer og tok 19 til fange, hvorav nogen saarete. Herunder kom vort tilbakeblevne kavalleri og træn til, og regimenterne rykket ind i den for dem utstukne leir.

28. Kl. 6 om morgenen blev marsjen atter tiltraadt i 4 kolonner, av hvilke generalløitnant von Kiow førte den fjerde, og i omegnen av Karwatetz blev der slaat

leir i to træfninger med front mot Welwarn og høire fløi støttet til Barkotetz og venstre til Retzenow.

Ved Karwatetz fandt man det fiendtlige magasin i god stand med undtagelse av, at de hadde tændt ild paa høiet før sin avmarsj.

Generalløitnant Ziethen blev atter detascheret med det Rocauiske kavalleriregiment, Meinickeske dragon- og de to husarregimenter for at avsøke terrænget indtil Welwarn, hvilken by var besat med omtrent 2 bataljoner pandurer, mens der i strøket paa den anden side av den fandtes endel østerrikske husarer. Paa at fordrive dem, der var i byen, gjorde man et forsøk, som imidlertid kostet 9 mand døde og 14 hester saarete, hvorfor man avstod fra dette forehavende. Dette var saameget bedre, som de i løpet av natten av sig selv trak sig tilbake.

29. holdt man rastdag. Om aftenen blev prins Mauritz sendt til Welwarn med avantgarden bestaaende av 13 bataljoner. Desuten indløp den behagelige nyhet, at generalfeltmarskalk v. Schwerin hadde bemægtiget sig det anselige magasin ved Jung Bunzlau.

30. brøt armeen atter op og marsjerte i 4 kolonner, av hvilke general Kiow førte den første, feltmarskalk v. Keith den anden, prinsen av Preussen den tredje og generalløitnant Pennavaire den fjerde, til Welwarn, hvor avantgarden avventet os og hadde opslaat sin leir for natten, men ved vor ankomst efter ordre maatte fortsætte sin marsj gjennem Welwarn, hvor fienden sparte den møien av at plyndre, da han selv hadde besørget det og strødd utover alt mel i det derværende magasin. Saa snart man var passert igjennem, blev generalløitnant Ziethen sendt avsted med sin kommando for at avpatruljere egnen videre fremover. En halv time senere hørte vi sterk ild i omegnen av Nikowitz, hvorpaa Hans majestæt red avsted for at se efter, hvor skytningen foregik. Man fik straks øie paa fiendens arrieregarde, som bestod av nogen husarer og 3 kavalleriregimenter.

I landsbyen Mühlhausen laa nogen pandurer, og to grenaderbataljoner fik ordre til at fordrive dem. Dette lykkedes ogsaa, og landsbyen blev besat. Hans majestæt red derefter tilbage og lot slaa leir ved Butschina i to træfninger.

1. mars satte Hans majestæt sit korps i marsj i 4 kolonner mot Tusco. Generallojtnant v. Ziethen blev atter sendt foran med det Rocauiske kavalleri, det Meinickeske dragon- og de to husarregimenter. Da de var kommet et stykke frem, saa de i nærheten av Hohenhorst den fiendtlige arrieregarde, og pandurerne gav ogsaa ild fra denne landsby. Generalløjtnant Ziethen lot sin kommando opmarsjere og gav derefter ordre til fremmarsj mot fienden i to kolonner; og da dette var gjort, gav han signal til deployering og til attack. Denne sidste gik i fuld karriere over en fjerdings vei. Fienden blev drevet tilbake like til en stor skog, hvor vore atter maatte gjøre omkring paa grund av et motangrep av 2 regimenter pandurer, som laa skjult der. Retræten foregik under dækning av to eskadroner husarer, som var latt et stykke efter. Ved denne leilighet blev av fienden tat tilfange 1 ritmester, 1 løjtnant og 30 husarer, av hvilke nogen var saaret. Leiren blev slaat i to træfninger mellem landsbyerne Tuchomirschetz og Tusco. Trænet, som hadde ordre til at bli i Mühlhausen, maatte endnu samme aften følge efter.

2. Kl. 4 om morgenen satte armeen sig atter i marsj i samme orden som den foregaaende dag. Paa »Det hvite berg« ved Prag stod nogen eskadroner østerrikere, som imidlertid retirerte hurtigere, end vi kunde avancere, og tilslut for vore øine trak sig ind i byen Prag, hvorefter nogen pandurer rykket ut og gav ild paa vore forposter. Armeen leiret sig paa det saakaldte »Hvite berg« i to linjer med høire fløi strækkende sig forbi Margarethaklosteret og venstre til Moldau. Hovedkvarteret tok man i Welleslavin. Om aftenen fik Hans majestæt melding om, at feltmarskalk v. Schwerin var ankommet til Alt-Bunzlau.

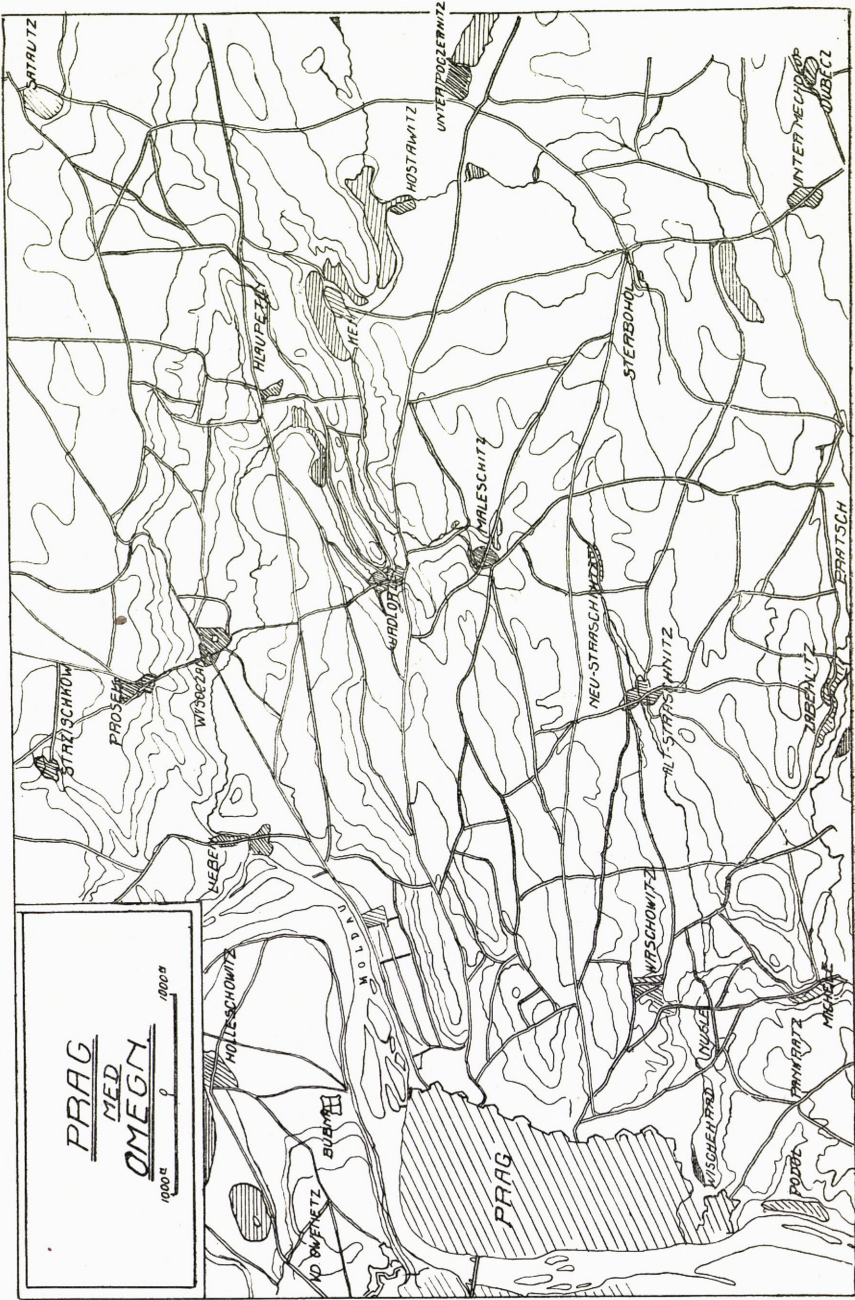
3. var Rastdag. Artilleriet og brotrænet indtraf i leiren. Om morgenen blev der skutt med kanoner paa en bataljon, som kamperte for nær byen, og denne maatte derfor trække sig noget tilbage. Om natten kom en officer med 6 husarer og bragte den glædelige efterretning om den Schwerinske armés marsj over Elben ved Alt-Bunzlau.

4. 20 bataljoner fik ordre til at gjøre sig marsj-færdig om eftermiddagen. Likeledes blev 35 eskadroner beordret til imorgen at følge det idag avmarsjerende infanteri. Kl. 5 skede avmarsjen for de 20 dertil beordrede bataljoners vedkommende fra vor venstre fløi henimot Moldau. Hans majestæt, som i høistegen person fulgte med, tok kvarter i Lissoley, og bataljonerne slog leir med høire fløi bak Lissoley og venstre henimot Moldau.

5. Kl. 5 om morgenen blev haugene ved Zeltz ved Moldau tat i besiddelse og to batterier anlagt. Straks efter blev 4 bataljoner og jægerne tilfots sat over Moldau paa pontoner for at dække broarbeidet. Saasnt de sidstnævnte var kommet over, fordrev de straks nogen pandurer og husarer, som kom tilsyne paa haugene paa den anden side. Imidlertid slog man en bro av 50 pontoner, og kl. 11 marsjerte Hans majestæt over med det korps, der stod hos ham, hvortil det allerede igaar beordrede kavalleri var støtt. Han rykket videre frem og slog leir bak en liten skog med fienden ret overfor sig. Hovedkvarteret tok han i Qimitz. Mens vi endnu holdt paa med opmarsjen, forenet de Seidlitzske og Wernerske husarer av Schwerins armé sig med os. Med disse fulgte feltmarskalk Schwerins adjutant for at melde, at armeen var kommet til Schluchau og hadde gaat i leir. Hans majestæt gav feltmarskalken gjennem denne adjutant ordre til selv at indfinde sig den følgende morgen med hele armeen.

6. En dag som i historien vil utbrede de preussiske vaabens hæder og bringe den videre til de seneste slegter

PRAG
 MED
OMEGN.
 10000 ft
 10000 ft

Operationerne tok sin begyndelse kl. 4^{1/2} om morgenen, da Hans majestæt med den styrke, han hadde hos sig, marsjerte bakenom skogen, hvor den Schwerinske armés avantgarde allerede var opmarsjert, mens armeen selv endnu var i anmarsj. Efterat feltmarskalk Schwerin hadde ønsket kongen vel møtt med et haandkys, red han i følge med Høistsamme for at rekognoscere fienden og for at avtale, hvor og hvorledes angrepet bedst kunde ske. Feltmarskalkens mening skal egentlig ikke ha været at levere fienden slag, men ved marsjer manøvrere ham ut av den fordelagtige stilling ved Prag, hvorhen han altid kunde ha en sikker retræt, selv om han end blev slaat, hvilket ogsaa utfaldet bekræftet. Den fiendtlige armés stilling var saaledes: Den venstre fløi støtte til Ziskaberg, og foran denne gjorde floden Moldau en bøining. Høire fløi strakte sig over nogen hauger henimot Unter Potschernik. Dog var det et godt stykke fra fløien hen til denne landsby, og dette terræng var aldeles gjennemskaaret av dammer og dæmninger. Den høire flanke blev dækket av et batteri paa 16 kanoner, som var anlagt paa et berg, der laa foran flanken. Foran hele linjen strakte sig en stor dal, som var fuld av dammer og myrer, og hvor nogen regimenter husarer stod oppstillet.

Tiltrods for denne sterke stilling, blev det resolvert, at man skulde falde fienden i høire flanke. Imidlertid hadde han rangert sig i ordre de bataille foran sin leir uten at bryte sine telter.

Da angrepet skulde begynde, gjorde armeens avantgarde venstre om marsj og passerte langs fiendens front. Den blev herunder beskyttet av det før nævnte batteri, — dog uten effekt, idet alle kuler gikk over. Infanteriet trak sig over myren ved Unter Potschernik, og kavalleriet bestaaende av 4 kyraser og 4 dragonregimenter med sine kanoner gjennem denne by. De maatte marsjere over en meget smal dæmning. Hinsides landsbyen opmarsjerte de atter, men fikk straks ordre fra feltmarskalk

Schwerin til at marsjere i to træfninger foran armeen over dæmningerne. Infanteriet fulgte paa samme maate efter i to træfninger, hvorav imidlertid den anden blev meget langt efter, da den ikke kunde avancere saa raskt paa grund av den vanskelige passage.

Under fremmarsjen mot Unter Potschernik hadde Schwerin befalet, at den linje, hvortil vort tunge artilleri hørte, skulde marsjere ved siden av veien, forat det foran nævnte træn des hurtigere skulde kunne avancere paa denne og komme frem i rette tid. Denne ordre blev ved en feiltagelse ikke efterlevet, hvorfor han naadde meget sent frem. Da fienden blev opmerksom paa vor manøver for at falde ham i høire flanke, lot han sit kavalleri trække sig ut tilhøire fra flanken, mens infanteriet fulgte efter i tre træfninger. Paa vor venstre fløi hadde vi kun, som allerede før anført, 8 regimenter kavalleri, mens derimot fienden mindst hadde i første træfning 32, i anden 23 og i tredie 44 eskadroner foruten et reservekorps. Den del av de preussiske tropper, som blev engagert i bataljen, bestod av 8 bataljoner i første træfning og 7 i anden. Disse defilerde gjennem Unter Potschernik og opmarsjerte ved landsbyen Sterbeholi. Uten at gi sig tid til at hvile ut efter den uavbrutte marsj fra kl. 11 aftenen i forveien eller til at faa forbindelse til høire, begyndte de kampen kl. 10 med avfyring av kanonerne. Dette tilsyneladende hovedkulse angrep sier nogen skyldes en feil av generalløitnant v. Fouquet, idet der anføres, at han opmarsjerte foran landsbyen Sterbeholi, istedenfor efter ordren at marsjere op bak denne landsby, og det fortælles, at feltmarskalken skal ha tilrettevist ham meget skarpt, da han fik se dette. Andre derimot hævder, at feltmarskalken selv hadde befalet det, — nemlig for ikke at gi fienden tid til at overfløie os med infanteriet, hvad allerede kavaleriet hadde gjort for vore troppers øine.

Fienden besvarte vore to første kanonskud med en

sterk artilleriild fra et batteri, som han i al hast hadde anlagt foran grenaderene paa sin høire fløi. De nævnte 8 bataljoner i første træfning avancerte saa hurtig, at musketilden, som ved denne batalje var forbausende sterk, begyndte med en gang. De blev dog tvunget til at trække sig tilbake. Anden træfning, der skulde ha understøttet første, var som før meddelt for langt tilbake. Den maatte rykke frem i stor hast, men tvunget til at passere nogen myrer blev de fleste av dens kanoner stikkende. Denne træfning blev likeledes kastet tilbake under angrepet og forfulgt av fienden i den smukkeste orden. Mens dette foregik, var paa preussisk side et batteri med svært skyts bragt i stilling paa en haug, hvorfra den følgende fiende mottok en hilsen, der bragte ham til at studse, saa at nogen av vore flygtende bataljoner atter satte sig fast. Hertil bidrog husarerne meget, idet de hugget ind paa de formastelige.

Da Hans majestæt saa den daarlige fremgang paa venstre fløi, ilte høistsamme avsted for ved sit høie nærvær og ved sin personlige føring desto mere at opildne de bataljoner, som imidlertid var kommet efter, likesom ogsaa prinsen av Braunschweig med sin brigade var trængt frem og straks ved sit angrep omtrent i fiendens centrum hadde bragt ham i uorden og paa flugt. Nu forplantet fiendens uorden sig fra bataljon til bataljon like til høire fløi, mens imidlertid resten av armeen engagerte sig mer og mer med fiendens venstre fløi. Det der mest bidrog til at berøve fienden modet, var uten tvil, at det batteri paa 16 kanoner, som til at begynde med stod foran hans høire fløi, og hvormed han i høi grad flankerte os, blev angrepet og tat av 2 grenaderbataljoner, og dets besætning fordrevet i stor konfusion. Han hadde heller ikke faat tid til at bryte sin leir, men man marsjerte gjennom en del av den, hvor endogsaa kokekarrene stod paa ilden og en stor del av den fiendtlige utrustning laa.

Imidlertid hadde heller ikke kavalleriet ligget paa latsiden, men ved en attak slaat sig gjennem den første træfning. Men da det hadde været paa marsj fra kl. 11 aftenen i forveien, saa maatte det tilslut ligge under for overmagten. Da generalloitnant v. Ziethen, som kommanderte vort reservekorps paa venstre fløi, der bestod av husarregimenterne Ziethen, Zeculy, Werner og Putkammer, saa at vort kavalleri vek, lot han dette marsjere tilbake gjennem husarernes eskadronsluker og attackerte i sluttet linje det fiendtlige kavalleri, degagerte de to regimenter von Kiow og Gesler, som var kommet i knipe, og kastet med disse fiendens tre træfninger fuldstændig over hals og hode. Mens dette foregik, ordnet kavalleriet sig saa godt som mulig og rykket atter frem til undsætning for husarerne, hvad der imidlertid var unødvendig, da den retirerende fiende selv bragte sit reservekorps i uorden og rev det med sig paa flugten, paa hvilken vore kanonkuler gjorde ham følge. Da vort kavalleri — saavel av de foran antydede grunde som paa grund av de mange chok, det hadde gjennomført — var for medtat til at forfølge den flygtende fiende, satte Hans majestæt efter dem bare med nogen faa dragon- og husareskadroner uten at vente, til at Høistsamme kunne skaffe sig nogen understøttelse, i tilfælde fienden skulde ha villet sætte sig til motverge, om det saa bare var med et eneste regiment kavalleri. I over en time blev fienden forfulgt i fuld karriere. Husarerne indhentet en stor del av det fiendtlige træn, men skaffet sig vel meget glæde av det, idet størsteparten drak sig fulde.

Da fienden imøtesaa det fuldstændige tap av sin bagage, hvis han ikke et eller andet sted tok stilling for at stanse dette lille korps, saa samlet han omtrent 2 regimenter kavalleri og plantet i al hast nogen kanoner paa en haug og spillet saadan op med disse, at vore husarer, som tildels var drukne, under vilde hyl maatte

gjøre omkring, og blev forfulgt av fiendens husarer. Hans majestæt, som truedes av like stor fare fra ven som fiende, søkte nu — for at bringe sin høie person i sikkerhet — hen til 2 bataljoner, som prins Frantz av Braunschweig kommanderte, og som i denne hensigt var trukket noget tilbake for de andre. Imidlertid stræbte man efter atter at bringe de flygtende husarer og dragoner til at stanse. Saasnart Hans majestæt hadde naadd bataljonerne, maatte disse rykke frem i ilmarsj og trommeslagerne bruke armerne av alle kræfter for paa denne maate at faa fienden til at tro, at en anelig del av infanteriet var under fremmarsj. Dette hadde ogsaa den forønskete virkning. Paa melding fra oberst Wernery, at den flygtende fiende var kommet til et steilt fjeld og hverken kunde komme frem eller tilbake, besluttet hans majestæt sig til med nogen bataljoner at marsjere dithen for at faa det nævnte korps i saksen. Men da de var kommet et stykke frem, fik de fra Wischerad i Prag en saa forfærdelig artilleriild over sig, at en meget stor del faldt, og Hans majestæt fik da se, at nævnte officer hverken hadde været opmerksom paa byen, som just fienden trak sig ind i, eller paa at Moldau løp imellem de flygtende og fjeldet. Da de hadde utholdt en langvarig beskytning, trak Hans majestæt sig et stykke tilbake, efterat de fremtrukne bataljoner hadde lidt store tap.

Fiendens venstre fløi, som hævdet stillingen længst, holdt haardnakked stand, og det kostet meget blod, før generalmajor, greve v. Neuwied faldt ham i ryggen med 2 bataljoner. Samtidig hermed blev ogsaa en landsby ved navn Maleschitz, hvor fienden meget længe hadde forsvaret sig, stukket i brand. Henimot kl. 4 var der tilbaketog over hele linjen, og der var ingen igjen, som kunde gjøre os en fuldstændig seir stridig. Saavidt man kunde se, hadde fiendens centrum og venstre fløi trukket sig tilbake til Prag, høire fløi derimot til Bennischau.

Dette slag hadde været endnu meget mere avgjørende, hvis prins Mauritz av Dessau efter kongens ordre var blit detaschert fra høire fløi av feltmarskalk Keith, som førte kommandoen over armeen paa vestre bred, efterat Hans majestæt ved Zeltz var gaat over Moldau. Førstnævnte skulde nemlig, naar slaget begyndte i egnen om Branek, ha slaat en pontonbro ovenfor Prag og gaat over denne med sit korps for at falde fienden i ryggen. Men da han manglet nogen pontoner og derfor ikke kunde faa fuldført broen, blev denne store plan til intet. Prins Mauritz forsøkte vistnok, om ikke kavalleriet kunde komme over Moldau ved svømming, men da grunden var for bløt, blev hestene hængende fast og kunde ikke komme frem. Hvis blot disse hadde kunnet komme over, og man hadde kunnet indhente og forfølge fienden, som paa sin flugt passerte langs Moldau, med intakt kavalleri, saa vilde nederlaget i betraktelig grad være blit forøket; men da begge disse foretagender mislykkedes, lot prins Mauritz nogen kanoner gaa i stilling paa en haug, og skjøt med disse over Moldau paa de flygtende, men dette gjorde paa grund av avstanden ikke synderlig virkning.

Feltmarskalk Broune blev saaret allerede straks i begyndelsen av slaget, da han vilde sætte efter vor vikende venstre fløi.

I dette slag har østerrikerne tapt mindst 5000 døde og 48 officerer og 5143 menige fangne uten at regne med det store antal saarete, som de fik slæpt med sig ind i hyen. 1 fane, 9 standarter, 33 kanoner, over 200 ammunitionskjærrer, 500 bagagevogner, 19 pontoner og en del av leiren gik likeledes tapt.

Tapet paa vor side beløp sig til over 14000 mand døde, saarete og savnete, saaledes som nøiere fremgaar av vedfølgende liste¹⁾. Det største tap bestod imidlertid

¹⁾ Findes ikke.

i generalfeltmarskalk v. Schwerins død. Han endte sin ærefulde løpebane i sit 75de aar, idet han søkte at stanse vor venstre fløis tilbakegang. Med en av sit eget regiments faner i haanden marsjerte han løs paa fienden, men kom til alt uheld ret mot et batteri, fra hvilket han blev nedskutt med kardætsker og opgav saaledes sin heltedige aand.

Da fienden var forfulgt i saa stor utstrækning som mulig, avsluttedes operationerne paa denne merkværdige dag, ved at Hans majestæt opslog sit hovedkvarter i Michle og lot armeen, som var fuldt tilstrækkelig uttrættet, slaa leir, saaledes som den stod efter kampens avslutning.

Oberst von Krockow blev allerede samme aften sendt til Prag med en trompeter for at opfordre staden og den derværende armé til overgivelse; men feltmarskalk Broune svarte, at hans majestæt forlangte ting av ham, som det ikke stod i hans magt at opfylde. Hvad hans egen person angik, la han sig for hans majestæts føtter. Derpaa svarte obersten, at hans majestæt vilde la byen bombardere, saa den blev fuldstændig forvandlet til en stenrøs, hvortil feltmarskalken replicerte, at kongen var herre og mester for at gjøre saa.

7. mai foretok man de indledende skridt for at blokere byen og fæstningen Prag.

Hans majestæt red fra bataljon til bataljon for at forhøre sig om de saarete. Der indløp melding om, at østerrikerne hadde indtat Brandeis, som var besat av et saksisk regiment, hvorav halvparten straks gik over til fienden. Generalløitnant Ziethen blev derpaa deta-scheret med 4 regimenter husarer og 4 bataljoner under kommando av generalmajor v. Manstein for atter at ta Brandeis i besiddelse, hvilket ogsaa skedde. Oberst Delschnitz blev under en rekognoscering saaret og tat tilfange. Fra byen kom en trompeter, gjennom

hvilken prins Friderich av Zweibrücken anholdt kongen, om at la ham faa slippe ut, da han kun var som volontør ved den østerrikske armé. Han fik imidlertid avslag.

Vore forposter tok til fange den fra Wien til feltmarskalk Broune sendte oberst von Schafgotsch med samt hans depescher. Ziskaberg blev besat av fienden.

(Forts.)
